

A szavak és az írás árulói

Rotschild Nathaniel, a londoni bankárcég alapítója, végignézte a waterlooi csatát, hogy elsőként tudja meg az eredményt. Amint látta, hogy Napoleont megverték, rohant vissza Londonba. A fáradtságtól és izgalmaktól félholtan állított be a londoni tőzsdére, ahol még mit sem tudtak a nagy eseményről. Áruba bocsátotta angol részvényeit, hogy árfolyamukat lenyomja, majd titkos ügynökeivel felvásároltatta azokat, potom áron. Így nyert egy nap alatt sokmilliót, s ezzel fölébe kerekedett a többi bankháznak.

Rotschild akciójával bebizonyította, hogy megfelelő információval – félreinformálással – pénzt s ezzel a megvásárolható áruk legbecsesebbjét, a hatalmat lehet megszerezni.

A sajtó – mint az információk megszerzője-kezelője-elhallgatója –, korunkban egyre nagyobb jelentőségre tesz szert. A technika fejlődése eredményezte, hogy az írott hírközlés mellett a rádióval és televízióval együtt világhatalommá, s a politikával együtt a tőke kiszolgálójává züllött. A médiák és a politika egyetemlegesen felelősek, mert a hazugságok világgá kürtölése a hatalmas technikai apparátus nélkül nem volna lehetséges.

A médiák irányítói a politikusokkal azonos rangra emelkedtek; a hármass szövetség: tőke-sajtó-politika, ma a világ sorsát tartja a kezében, történelmet csinál s egyre jobban veszélyezteti az emberi értékeket. Ma ott tart a világ, hogy hármuk súlya nagyobb, mint egyes hadseregeké. Egy kulcsfontosságú tv- vagy rádióállomás elfoglalása fölért egy megnyert háborúval.

Az írás hatalom; a hazug szavaknak és betűknek is hatalma van, akár sugározzák, akár nyomtatják. Minél tájékozatlanabb egy társadalom, annál nagyobb a lehetősége a félretájékoztatásnak. Kemény Zsigmond mondta: *„A hírlapirodalom megtalálja a módját annak, hogy semmi szégyenlendő a maga nevében ne neveztessek.”* Szekfű Gyula megfogalmazása is elég nyers: *„...a hírlapirodalom egyszerűen üzlet, melyhez jellem, műveltség helyett üzleti szellem kívánatik.”*

A jog szerint nem tévessel is lehet vétkezni. Németh László egyik neves történészünkről mondta: nem azzal követett el bűnt a nemzet ellen, amit megírt, hanem amit elhallgatott. A világsajtó beavatottjai bizonyos tényekről mintegy nemzetközi egyezmény alapján, nem beszélnek. Tilalom véd bizonyos területeket, ahová ugyanúgy nem tanácsos belépni, akár egy elaknásított határsávba.

A háborús konfliktusok – tudjuk – világszerte szaporodnak-kiújulnak és ha valamelyik kontinensen netán beállna valami békéhez hasonló csend, ismeretlen erők gondoskodnak róla, hogy mielőbb ilyen-olyan belháborúk, puccsok keletkezzenek. Ázsiában, Afrikában, Dél-Amerikában jól fizetett ügynökök ugratják be a helyi politikusokat-törzsfőnököket kisebb-nagyobb konfliktusokba.

Mikor a felszított nacionalizmus, kreált nemzetiségi sérelem, határviszály eredményeképpen megindul a háború, az újságírók-tudósítók jól megfogalmazott riportjaikban beszámolnak a kegyetlenkedésekről, éhségről, járványokról, gyógyszerhiányról, a nagyhatalmak szolidaritásáról, az éhező ezrek-tízezrek részére küldött segélyekről, a világ népeinek részvételéről, adománygyűjtésekről. A magazinok szívfacsaró képeket közölnek csonttá aszott kisgyermekéről és a szabad ég alatt tanyázó nyomorult tömegéről, miközben a nemzetközi diplomácia csúcsszerveiben sokszáz fontoskodó diplomata értekezik a béke, a rendcsinálás lehetőségeiről.

Törvényszerű, hogy ahol háború van, a lakosság előbb-utóbb hiányt szenved élelemben, ruházatban, gyógyszerben, lakásban. Egyetlen dologból nincs soha hiány a háborúban: ez a fegyver. Akár szerbek-bosnyákok, zuluk, khmerek, vagy tamilok ölik egymást, a korszerű ismétlőfegyverek, a robbanóhatásban utolérhetetlen lövedékek-bombák sehol sem hiányoznak. A szállítás, az utánpótlás tökéletes, mintaszerűen szervezett, fennakadás nincsen.

Hogy kik állnak a szállítók mögött?... Azoknak az előbb említett aggódó diplomatáknak a gazdáit, az a tőke, amely a politikát, a világsajtót irányítja, amely részvétet gerjesztő újságcikkeivel, képriportjaival facsarja az érző lelkű emberek szívét. Ők szervezik a segélyakciókat is, együttérzésük bizonyítására. A világ legnagyobb üzletéről van szó, a fegyvergyártó nagyhatalmak (de a kisebbek sem) mondhatnak le erről a bizniszről. Indokolásukban a munkanélküliségtől való félelemtől mesélnek – ha egyáltalán magyarázkodniuk kellene. De erre csak akkor lenne szükség, ha leleplező újságcikkek feltárnák ennek a világot behálózó maffiának viselt dolgait. De a sajtó diszkrét hallgatásával – nem ingyen –, segédkezik és álszent cikkekben sajnálkozik-moralizál a háborúkról, lamentál a letaposott kisnemzeteken, az igazságtalan békéken, határmegvonásokon. Ebben a feneketlen mocsárban da-

gonyázik a világ, miközben földünk egyre lakhatatlanabbá válik. Spengler jóslata beteljesedéshez közeledik.

Ez az írás nem foglalkozik az alantas tömegindulatokra épülő bulvársajtóval, a népbutítás zszurnálisztá bajnokaival, a napi szenzációkat gyártó, az olvasók idegeinek borzolására szolgáló pletykalapokkal, bár eszközeik rokonok a politikai sajtó eszközeivel. A bulvársajtó szellemi hordaléka lassan ugyanúgy elborítja a világot, mint az ipari és háztartási szemét. Affelé haladunk, hogy a lakosság többsége információit ebből a szennyezett forrásból szerzi, egyéb olvasmány és tájékozódási lehetőség mellőzésével. Így a sajtó a népbutításban is főszerephez jut.

A hatalom sohasem kötődött az erkölchöz. A politika szolgálatába szegődött sajtónak régen is kevés köze volt hozzá; nem korunk találmánya az erkölcsök romlása. Helytelen lenne a múltat idealizálni, keseregve a jelenkori dolgok „fejlődésén”.

Lipót belga király, Viktória angol királynő nagybátyja, egyik levelében az uralkodó kötelességeit magyarázva, az ifjú királynőnek így jellemzi a sajtót: *„Ha egy országban, ahol sajtószabadság van, összegyűjtenék a lapok kiadóit és szerkesztőit, akkor olyan csúnya társaságot kapnánk, hogy még a kedvenc kutyánkat sem mernők rájuk bízni, hát még a hírnevűnket, becsületűnket!”*

Nem tudjuk, mitől támadt ekkora undor a belga királyban; bizonyára olyan újságírókkal találkozott, mint itteni kortársa Zerffy (Hirsch) Gusztáv, aki 1848-ban mindenkit túllicítáló forradalmár, 1849-től a bécsi udvar besúgója, Petőfi gyalázója volt a *Honderű*-ben. Neve mint riasztó példa csak nagy költőnkkel való „kapcsolata” miatt maradt fenn.

A Bach-korszakban a szabadságharc után szétszóródott magyar irodalmat nehéz feladat volt újjászervezni. Félelem a megtorlástól, óvatosság akadályozták megújulását. Ugyanakkor Bécs is akcióba kezdett, hogy megnyerje, illetve az írói pályáról elterelje a jobbkat. Mikszáth írja: *„Egy Hugo Károly nevű zsidó zszurnalisztát a bécsi kormány bőségesen ellátott pénzzel avégből, hogy a magyar írókat rávegye hivatalvállalásra. Hugo Károly úr pezsgős ebédeket rendezett számukra, hogy az eszmének propagandát csináljon, de az írók, a legszegényebbek, a legágrólszakadottabbak is visszautasították.”*

A pénz, a hatalom, az érvényesülés nagy kerítők. 1956 után Kádár, hogy hitelt szerezzen hazaárulással kapott hatalmának, nem pezsgős vacsorákkal, de a megkísértés bevált eszközeivel próbálta megnyerni a szellemi élet munkásait. Köztük a legkiválóbbakat – Kodályt, Németh Lászlót, Fülep Lajost stb. – Kossuth-díj adományozásával akarta elkötelezettjeivé tenni – sikertelenül.

A politikai megkísértés állandó veszélye ismert alkotókat is könnyen tehet kiszolgálókká. Az újságírói pálya pedig olyan, *„ahol a jellemek megromlani szoktak”* – ahogy Mikszáth mondta. Több kiváló írónk viszont tájékozatlansága vagy jóhiszemősége folytán vált a politika szolgájává. Ki tudna pálcát törni a mindenki által jószándékúnak ismert Jókai felett, aki 1849-től az *Esti Lapok*-ban, a Békepárt lapjában szenvedélyesen és igaztalan váddal támadta Kossuth húséges hívét, Madarász Lászlót, Táncsics Mihályt és másokat...

Mikszáthnak nem voltak politikai ambíciói, de 1883-tól segítette a hatalmon levő Tisza Kálmánt és körét. Ady ezért több kemény hangú cikket írt az akkor legnépszerűbb írónk konformizmusát bírálva, ilyen mondatokkal: *„...az élet lángjának elemésztéséből élő és író poétáknak imádott írója sose lesz Mikszáth... Mikszáth az életet óvatosan leélni valónak vallotta... Behunyta a szemét, betömte a fülét sok-sok új dolog előtt... az élet adott valami, kötelesség, melyet töltünk be lehetőleg kényelmesen és zavargás nélkül.”*

Biztos azonban, hogy e filozófiánál még veszélyesebb volt a vakbuzgó hazafiság. A millenniumi évek politikus-publicistái közül Hoitsy Pál volt egyike ezeknek az álomkergetőknek-népszédítőeknek. A *Vasárnapi Újság* 1905-től 16 éven át volt tekintélyes főszerkesztője egy egész nemzetet ámított hatalmi ábrándjaival. Egyik könyvében az akkori Nagymagyarország területét a Balkán-hegységig kívánta kiterjeszteni, mert ebben az esetben jobban tudjuk megvédeni déli határainkat. Ady a *Nagyváradi Napló*-ban 1903-ban *„Ideális örültek”* címmel írt Hoitsyról: *„A vad ideákra, a fantasztikus agybukfencekre kisütött a nap. Nagyon erősnek, nagyon keserűnek, nagyon józannak vagy nagyon egyedülvalónak kell lenni nálunk annak az embernek, akit ez a nyavalya elkerül.”*

Hoitsynak több híve volt mint a józan Adynak, aki később is szinte egyedül állt szemben az első világháborút éltető újságírókkal. A *Pesti Hírlap* így érvelt a háború mellett: *„Kell a háborús hangulat s ezt a hangulatot nem lehet, nem is szabad lerontani... hála a gondviselésnek, ez a mámor rajta ül az egész országon.”*

Rákosi Jenő a magyar imperializmus lapjában, a *Budapesti Hírlap*-ban 30 millió magyar demagóg hirdetője, Tisza István szövetségeseként többek között Ady-ellenes hajszájával is ismertté tette a nevét, a háború legvégsőkig való folytatásáért cikkezett. Elfelejtette, hogy 30 millióra aligha emelkedik a magyarok száma, ha a meglévő 11 millió honfitársunkból a háború egy milliót elpusztít. 1925-től a *Pesti Hírlap*-nál az irredenta mozgalom vezetőjeként gyalázza az utódállamokat. 1928-ban felajánlotta a magyar koronát egy angol újságtulajdonosnak, teljesen félreismerve a nemzetközi politikai viszonyo-

kat. Ennek a magyar újságíró-vezérnek 1930-ban, egy évvel halála után szobrot állítottak az Erzsébet körút 8. sz. – most Bástya mozi – előtti terecskén. A szobor 1945-ig állt a helyén.

A katonapolitikát kiszolgáló sajtót az első világháború alatt az állandó győzelmekről beszámoló Hófer-jelentésekből ismerte meg a lakosság. A híreket fogalmazó kávéházi újságírókat a népnyelv „nagy idők hamis tanúi”-nak becézte. A kétes hitelességű hadijelentésekre utal Remarque híres háborús regényének a címe is: „Nyugaton a helyzet változatlan”. A hátszág csak akkor tudta meg, hogy a helyzet nem változatlan, amikor bejelentették, hogy a háborút elvesztették.

Minden háború után egy békeszerződésnek nevezett „rendezés” következik, amelyben a vesztes fél kisebb-nagyobb megalázása mellett a győztesek zsákmányszerzését „szerződéssel” hitelesítik. Nemzetünk mélyre sülyedésének kritikus pontja volt az első világháború elvesztése; a megvásárolt sajtó Trianonban játszott szerepéről ezért bővebben szólunk.

A nagyhatalmak vetélkedése nem Szarajevótól számítódik. Spengler írta: „Előre látva a világháborút, minden ország sajtója pénzügyileg, anyagilag London és Párizs irányítása alá került és azok a népek, amelyek hozzájuk tartoztak, szigorú szellemi rabságra jutottak... Pénz segítségével... az újságok szenvedélyes cikkei megdolgozták a népeket, hogy ezek maguk követelik a fegyvereket, kényszerítik a vezetőket olyan háborúra, amelyet azok akartak.”

Amikor kitört a háború, lord Northcliff, az angol laptulajdonosok vezetője szervezte azt a propaganda hadjáratot, amelynek Monarchia-ellenes főszereplői a Times főszerkesztője, Wickham Steed és Seaton Watson, a londoni egyetem újkori tanszékének előadója voltak. A kelet-európai régióban tájékozatlan nyugati politikusok szaktanácsadókként foglalkoztatták őket, s rajtuk kívül az itteni helyzettel állítólag tisztában levő újságírókat. A félig-diplomatáknak előléptetett újságírók bőséges juttatásokért felületes jólétesültséggel, esetleg célzatos információkkal, hamisításokkal, elhallgatásokkal fizettek megbízóiknak. Ezeknek az informátoroknak volt köszönhető a tájékozatlan és lelkiismeretlen diplomaták által fogalmazott békeszerződés, milliók sorstragédiája.

Számszerű adataink vannak azokról a pénzüsségekről és felhasználásukról, amelyeket a cári kormány a mi sajtónk megvásárlására fordított 1916-ig; Szerbia a Monarchia bomlasztására százezres összegeket adott aranyfrankban a francia vezető újságoknak és a Balkáni Sajtóirodának. Később Benes adott, ismeretlen forrásokból hatalmas vesztegetési összegeket a különféle sajtócsoporthoz, vezető újságíróknak, Magyarország elleni gyaláz-

kodásokra. A lelkiismeret szavát hallató Henri Pozzi írja: „Mintha most is látnám a Temps külpolitikai főnökének irodájában Benes doktort.”

Benes aljasságára jellemző, hogy már mint külügyminiszter azt terjesztette nyugaton, hogy Magyarországon hódít a bolsevizmus, ezért kell a cseh katonaságnak bevonulni a Felvidékre. A magyar-ellenes hangulat festésére a Ludové Noviny azt írta, hogy a magyarok sok cseh nőnek kiszúrták a szemét, az elfogott cseh katonáknak fülét-orrát levágják.

De még az első világháború elején vagyunk. Ismert az az orosz és cseh névjegyzék, amelyen az angol és francia propagandisták nevei mint megfizetett ügynökök, fel vannak sorolva. Ezek közül csak egynek a nevét említjük: Louis Eisenmann Párizsban a magyar tanszék vezetője volt és a magyar kormány fizette, ugyanakkor a cseheket is kiszolgált a egyik legnagyobb propagandistájuk volt. Steed és Watson 1918 decemberétől 1919 áprilisáig egy fedél alatt tartózkodott Párizsban, hogy „segítsék” a Monarchiával kötendő békeszerződés előkészítését. Hihetetlen és felháborító az a gonosz tudatlanság, amellyel pár félrevezetett nyugati vezető politikus eldöntötte a trianoni határokat s ezzel milliók sorsát. Benes jogosan bízott Clemenceau, Lloyd George és Wilson járatlanságában földrajzi kérdésekben. Masaryk is erre alapozta tevékenységét Wilsonnal és külügyminiszterével Lansinggal való kapcsolataiban és joggal épített Wilson írói hiúságára, beképzelt szellemi fölényére, gögjére.

Trianont kétségtelenül megfizetett újságírók készítették elő és erőszakolták rá államférfiaknak nevezett lelkiismeretlen bűnözőkre. Előre meghatározott érdekekről volt szó, igazságról nem. Steed és Watson szerepe nem vitás, de elszakadnánk a valóságtól, ha kizárólag az ő közreműködésükben keresnénk a felháborító békeszerződés létrejöttét. Nem kétséges, hogy ők a háború kezdete óta mindent megtettek a Monarchia aláadására, de az első számú ok mégis az, hogy a háborút, amelyből kimaradhatunk volna, elvesztettük, és hogy a feudális berendezkedésű Monarchiában valóban számos megoldatlan nemzetiségi és szociális kérdés feszült.

Ennek a maga ellen dolgozó, öntelt, magabiztos s egyben korlátolt, kétbalkezes államvezetésnek egyik tünete s egyben az igazságtalan határmegvonások egyik eredője az a szűklátókörűség volt, amely nem észlelte, hogy ha már oktalanul belekeveredtünk a háborúba, a megvásárolható újságírók, propagandisták nekünk is ugyanolyan jó szolgálatokat tehetnek, mint a cseheknek-szerbeknek-románoknak. De a Monarchiának nem volt, vagy ha volt, használhatatlan volt titkosszolgálatja és nem észlelte, vagy nem érdekelt az aknamunka, amelyet nemzetiségünk ügynökei folytattak nyugaton. A

Monarchiának csak puskára, ágyúra volt pénze, szellemi hadjáratra önteltségében nem is gondolt. Vezető politikusai a biztos győzelemben, fegyverünk erejében hittek, pedig nekünk is lehettek volna legalább a háború második felében, amikor már kétségessé vált a biztos győzelem, okos és ravasz ügynökeink nyugaton, akik ugyanúgy megvásárolhattak volna pár elvetemült nyugati diplomatát, újságszerkesztőt, mint ellenfeleink. De nem voltak. Apponyi a béketárgyalások után zengzetes szónoklatában hivatkozott ezeréves jogainkra, történelmi érdemeinkre –, tudjuk, milyen eredménnyel.

Az angol propaganda jó megérzéssel a nemzeti-ségi indulatok felkeltését tekintette elsődleges feladatának. Az olasz frontról tudjuk, hogy naponta egymillió röplapot szórtak szét; ezekben az USA haderejének adatai harcaink hiábavalóságát sugalmazták. Hatásukra a csehek és délszlávok dezertálása egyre szaporodott és az általános csüggedés egyre erősödött.

A győzelmi remények csökkenésével a háborús uszító sajtóhiénák fokozatosan átálltak a bomlasztók oldalára. Károlyi Mihály Nemzeti Tanácsát és annak újságíró tagjait Hatvani Lajost, Bíró Lajost, Bedy-Schwimmer Rózát, Pogány Józsefet azzal vádolják, hogy közreműködtek a bolsevizmus előkészítésében. Ez a vád legfeljebb Pogány Józsefet illeti. Kétségtelen, hogy az októbristák a háború kezdete óta következetesen – és eredménytelenül – harcoltak a háborúcsinálók és az azt végsőkig folytatni akaró Tisza-Andrássy szövetség ellen. Demoralizálni egy hadsereget 600 ezer halott, csökkenő ellátás, biztosnak látszó vereség után már nem kellett a hátszögből. A Károlyi-kormány elkésve jutott hatalomra, a háborútól megcsömörlött, frontról visszaözönlő hadsereg valódi nemzetvédelmi feladatokra történő megszervezésére már csak akkor lett volna lehetőség, ha valami karizmatikus vezéri egyéniség maga köré tudta volna csoportosítani a haza valódi védelmére ezt a szétzúllott hadsereget. Ilyen személy azonban nem volt. József főherceg hadseregpáncsnok személye körül gerjesztettek az újságírók bizonyos glóriát, ő azonban, aki IV. Károly király nevében Károlyi Mihály kinevezője volt a miniszterelnöki posztra és aki hűségesküt tett a Nemzeti Tanács előtt, sehol sem volt. Amikor ezek a kritikus napok, az elmulasztott lehetőségek és a felelősség szóba jönnek, József főherceg neve még véletlenül sem kerül elő. Vajon miért e tapintat? Köztudott, hogy Habsburg József mindent elkövetett a Károlyi-kormány kiszolgálására, de a sajtó, sőt a történészek minderről hallgatnak.

A haza- és magyarságellenes destrukció korszaka a bolsevisták 133 napja volt. Ennek a korszaknak a „hősei” szinte kizárólag pesti zszurnaliszták – Kun

Béla, Szamuely Tibor, Kunfi Zsigmond, Pogány József, Vágó Béla, Illés Artur – voltak. Ők hatan a végrehajtói – újságíró tagjai – a Népbiztosok Tanácsának. Hogy mennyire alkalmatlanok voltak egy ország irányítására, ennek felismeréséhez nem is kellett 133 nap. Szabó Dezső kíméletesnek mondható fogalmazása szerint: *„Én azzal vádolom őket, hogy nem ismerték az ország fizikai és pszichikai adottságait és nem ezekre, hanem egy szűkkörű társaság idegen ideológiájára próbálták jövőt építeni.”*

Az előzőkben elmarasztaltuk a nyugati politikusokat tájékozatlanságuk miatt; ugyanez a bűne volt a 19-es túlfűtött agyú újságíróknak. Lenin győzelme vakította el őket, erre alapozták a saját győzelmüket, amely irreális volt, távol a magyarság érdekeitől.

Horthy stabilizálta a polgári rendet; a rugalmas jellemű újságíróknak a Trianon utáni helyzetben új terepet kellett keresniük, és sokan közülük az irredentizmus szekerébe fogták magukat. Ez a közel húsz évig tartó sovinszta kampány semmi eredményt nem hozott. Bel- és külpolitikailag egyaránt elhibázottnak mondható. Természetesen nem az emberi jogokat tipró trianoni békét védjük, hanem az ellen a rövidlátó szemlélet ellen emelünk szót, amely itthon feleslegesen gerjesztette az indulatokat, a kisebbségbe szorult magyarok sorsán pedig egyáltalán nem könnyített, sőt olyan indulatokat váltott ki az utódállamokban, amelyek a mai napig rossz irányba hatnak. A gyűlölködő újságcikkek nem szolgálták az ország érdekeit sohasem.

A párttörténészek által előszeretettel Horthy-faszizmusnak nevezett 20 év lehetővé tette, hogy a sajtó, a könyvkiadás, a színházi és zenei élet, a filmgyártás és a szórakoztató ipar szinte monopóliumává váljon azoknak, akiknek a számára Ignotus már a század elején igényelte. A „pesti kultúra” rátelepedett az országra. Teljes győzelmét csak a népi irodalom próbálta korlátozni. Németh László 1932-ben így minősítette ezt a kulturális honfoglalást:

„Ők az a szorgalmas elem, amely egy összefüggő guanoréteggé akarja tenni az emberek lelkét... Kik ezek a hódítók, akik a britek bölcsességével szállják meg a mai élet minden Szuezét, Máltáját, Szingapurját úgy, hogy ellenőrzésük nélkül hajóra se szállhatsz...? Az ember nem hinné: az irodalom hajótöröttjei. Ha megnézed, kik állnak a sajtó, a kiadók, a színházak, a filmügyek élén: mindenütt bukott írók, akik miután csalódtak tehetségükben, a pénz bizalmi embereivé szegődtek.”

Németh László legalább annyira becsülte az újságíró Kosztolányit, Krúdyt, Karinthyt, Kassákot, Hunyadi Sándort, Tóth Árpádot, Halász Gábort, amennyire megvetette a magukat íróknak tartó, megvásárolható sajtóembereket. Nem az újságírást nézte le, az erkölcstelen, hazug szellemet vetette meg.

Szerinte az igazi író mindenről írhat, a téma nem alacsonyítja le:

„A vezércikktől a törvényszéki beszámolóig, egy-egy labdarúgó-mérkőzés leírásáig minden el lehet árasztani a szellem fényét –, nincs az a feladat, amelynek egy író alkotással ne tudna megfelelni.”

De hol volt ezeknél a „szellem fénye”?

Bizonyára Németh Lászlóval egyetértve, minden igényes szellemű, lelkiismeretes, felelősséget érző, hazánknak jobbat akaró újságíró idegennek érzi magától a képlékeny jellemű áruló írástudókat. Akik készséget mutattak a politikai hajlékonyságra, azoknak a háború befejezése után másfél évtizeddel újabb lehetőségei támadtak: a feltámadó fasiszta Németország kínáló modellnek jelentkezett. Így lett egyre erősödő hangja a magyar sajtóban Milotay Istvánnak, Kolozsvári-Borcsa Mihálynak, Rajniss Ferencnek, Hubay Kálmánnak, Oláh Györgynek és másoknak. Ők lettek a propagandistái – bizonyára jól megfizetve – a német katonai és kultúrfőlénynek, Hitler és népe felsőbbrendűségének. Velük szemben harcolt Szabó Dezső, Bajcsy-Zsilinszky Endre, a népi írók többsége és az ország érett polgársága.

Ezek a népellenes bűnözők 1945 után elnyerték méltó büntetésüket, ellentétben azokkal, akik ekkor jelentek meg a magyar közéletben, a magyar sajtóban: a vörös fasiszmust kiszolgáló, Moszkvából megtért, vagy itthon termelt hazaáruló bértollnokok: Révai József, Illés Béla, Gergely Sándor, Aczél Tamás, Méray Tibor, Gimes Miklós, Madarász Emil stb.

Lehet-e csodálkozni, hogy ezeknek az irodalom igazi szellemétől távol álló, szerény képességű újságíróknak a szovjet rendszer szédelgő feldicsérése és a nyugat ócsárlása mellett legfőbb szándéka az útjukban levő magyar tehetséges írók kiirtása volt? Szabó Dezsőnek a kommunizmus 1919-es akarnokaira vonatkozó szavai ismét időszerűek lettek:

„Vad törtetéssel siettek elfoglalni a stratégiai pontokat. A maguk közepes tehetségeit kiáltják ki zsenikké, a magyar tehetségeket pedig ha kell, hazafiatlanság, ha kell nacionalistaság, erkölcsstelenség, destrukció vádjával kirágalmazzák a közéletből.”

A kirágalmazandó tehetségek többségükben a népi irodalom elkötelezettjei voltak. Mi maradt volna a magyar irodalomból, ha sikerül végleg eltüntetni Németh Lászlót, Kodolányit, Tamási Áront, Szabó Lőrincet, Sinka Istvánt, Erdélyi Józsefet, Veres Pétert?

Felejtsük el ezeknek az árulóknak a neveit?... A zsidóság nagy ereje, hogy emlékezik, számon tartja sérelmeit, azok neveit, akiket ellenségnek tekint. (Kivéve, akiknek a szelektív emlékezet megadja a feledés bocsánatát.)

A mi sérelmeink semmivel sem kisebbek. Mi is emlékezzünk a hazaáruló politikusokra, táboro-

kokra és azok áldozataira, szegény elpusztult frontkatonáinkra és a politika ártatlan áldozataira. Emlékezzünk a magyar írókat hallgatásra ítéelő hazaáruló újságírókra: Horváth Mártonra, Horváth Zoltánra, Zsolt Bélára, Keszi Imrére, Rónai Mihály Andrássra. (Ez utóbbi fordította magyarra ez idő tájt Julien Benda: *Az írástudók árulása* c. művét, de a benne foglalt erkölcsi elveket nem vonatkoztatta magára.)

Ezek a hazátlan bitangok voltak, akik a népi írókon kívül ki akarták törölni a magyar irodalomból Kosztolányi, Babits, Márai, Weöres Sándor nevét is. Kosztolányiéek voltak az *„írástudók rendjéhez tartozók”,* akik Benda szerint *„lényegileg nem praktikus célokat követnek, hanem örömiüket a művészet, a tudomány gyakorlásában, vagy metafizikai elmélkedésekben lelik; vagyis röviden, bizonyos nem-anyagi javak birtoklásában, mondván: Az én királyságom nem ezen világból való”.*

Ha a tisztogatókat nézzük, távolról sem állítható róluk, hogy örömiüket metafizikai elmélkedésekben lelték, vagy bizonyos nem-anyagi javak birtoklásában lett volna örömiük.

Bibliába illő történet a tékozló fiú meséje, aki kedvesebb volt atyjának, mint mindenkor igaz úton járó testvére. Igazságérzetünk tiltakozik, hogy a fórumon manapság ítéletet mondjanak tiszta múltú magyar írókról a Rákosi- és Kádár-korszak mára megtért tékozló fiai. Ők akarnak kiközösíteni ma, náluk ezerszer tisztességesebbeket. Az emlékezet nélküli társadalomnak már el kellett felednie Méray Tibor hazugságait a koreai háború idejéből, Boldizsár Iván *„Összeesküvés a nép ellen”* c. 1952-ben megjelent könyvét?

1951-ben a *Szabad Nép* karácsonyi számában egyik ifjú stréber költőnk „Gori” c. versében hódol Sztálinnak, szülővárosába zárandokolva. A vonat sötétben érkezik, a költő keresi a fényt, aztán valami ünnepi ihletés fogja el:

*„Itt olvasott ő – suttogták a rétek,
erre játszott, zümmögték a mezők.
Ezernyi hang szólalt az éjszakából
s mintha nappal gyúlt volna hirtelen
a városka szép utcái felett –
a házak között meglátta szemem
a házat, melyben Sztálin született.”*

Aljas, provokáló szavak karácsonykor; aljas sorok, amilyeneket bőségesen találunk a „Magyar írók Rákosi Mátyásról” c. 1952-ben megjelent kötetben, vagy az egy évvel későbbi „Felszabadítónk Sztálin” c. könyvben. Soroljuk a szereplők neveit, akik prostituálták az irodalmat? Ezek a szellem árulói, sokkal felelősebbek, mint az a primitív vidéki párttitkár, akiről még elhihetjük, hogy tájé-

kozatlanságában hitt egy igazságtevő mozgalomban.

Márai „Föld, Föld!...” c. művében megírja, miért választotta az emigrációt és azokról az „anti-velsi bárdokról” ír, akik elárulták az emberi és írói becsületet:

„Azt akarták, önként heréljem ki magam és aztán odaállhatok énekes-eunuchnak a kasztrált irodalom kórusába.”

„...helyenként csaknem... szexuális felajzottsággal siettek ajnározni Rákosit, négy év múltával pedig... mellverdeső hörgéssel gyalázták azt a zsarnokot, akit négy év előtt orgasztikus önkívületben ünnepeltek. Fuldokló zokogással fogadkoztak, hogy soha többé nem hajlandók hazudni.”

A moszkovita diktatúra Sztálin halálával kezdett rothadni, de a hatalmas test bomlása évtizedekig tartott. A fürge szellemű ügyesek most is idejében észlelték, hogy léket kapott a hajó és át kell szállni egy másikra. A primitív magyarok csak a Petőfi-féle *Farkasok dalát* énekelték, csak a szabadságot várták. A kommunista konjunktúra élvezői, okos rafináltjai jövőbe néző terveket szőttek, az aranyélet folytatására. Segíteni kell a bomlasztást, érdekemet szerezni a váltás idejére. A Lukács-íjak és társaik, mint érzékeny barométer, mely előre jelzi az idő változását, tervszerűen alapozták jövőjüket, hogy később hirdethessék: az elsők mi voltunk... a forradalom géppisztolyos-Molotov-koktélos suhancai, a munkástanácsok csak utánunk, csak másodsorban...

A magyar szabadság 1956-ban 11 napig tartott. Kádár Quislingjei gyorsan elfoglalták helyeiket: Mesterházi Lajos, Gyurkó László, Györe Imre, Berkesi András, Faragó Vilmos, E. Fehér Pál, Pándi Pál, Hajdú János 1957-től Szirmai István szárnyai alatt újból kezdhették, illetve folytathatták a kultúra birtokba vételét, mely az ő birtokukban már nem volt igazi kultúra.

Váci Mihály, a szocializmusért lelkesedő becsületes és tehetséges nyírségi költő-tanító a hatvanas évek elején ébredt rá, hogy politikai hamiskártyások világában él, azok eszközévé vált és a valódi kultúra egyre messzebb költözik a magyar életből. „Az irodalmi élet és az irodalom élete” c. írásában máig érvényes diagnózist készített a bekövetkezett állapotról, amelyben a nemzet erkölcsi tartalékait érezte veszélyben forogni. Megállapítása szerint: az „irodalmi élet” nem az irodalom élete, hanem az irodalmi bedolgozók, az idegen ötletekből műveket csinálók, a klasszikusokat színpadra, rádióra, tévére „alkalmazók”, a novellából filmötletet, az ötletből novellát, a drámából regényt, a regényből drámát készítő alkotják. Az irodalom építőköveit széthordva, abból építik a saját összkomfortos gazdaságukat. Kitűnő pénzszerzési trükkjeik vannak;

az irodalomhoz, művészethez, az alkotó szenvedélyhez semmi közük sincsen, viszont az irodalmi művek sorsát mégis ők döntenek el, összeköttetésekkel. Baráti körök, kapcsolataik révén befolyásuk van a megjelent művek körüli visszhang keltésében. Nyüzsgésük, kézfogásaik, meghívásaik, baráti kacsintásaik, gunyoros megjegyzéseik teszik az „irodalmi életet”. Ők töltik be azokat a fórumokat, ahol a művekről és szerzőkről az első döntő hangadó értéktételek születnek. Ismernek már mindent kéziratban, korrektúrában. De nem is kell nekik a mű. A szerző nevére előre megjósolják a mű értékét. Alig szerepel egy könyv a kiadói tervben, már ítéletet mondanak és ezzel a mű sorsa meg van pecsételve. Értékelésüket követi a sajtó, az ő ítéletük a nemzeti közvéleményt hirdeti és tükrözi. Az irodalom élete így válik szennyezetté és jaj annak, aki velük szemben mást merész. A halk pletykahadjarat sejtelmes tamtamjai azonnal megszólalnak az „irodalmi élet” dzsungelében és ez a jeladás eldönti a sorsát.

„Irodalmunk élete nem tud az »irodalmi életen« áttörve a nemzet, a nép életének részévé válni?” – kérdezi Váci Mihály.

Napjaink lehangoló felelete a halott költőnek: – nem tud.

Váci Mihály nem volt beteg, üldözési mániás, nem voltak kényszerképzetei. Országgyűlési képviselő volt, ismert költő lett. Amit látott és leírt: a rideg valóság, lelkiismeretének hangja diktálta.

Amit Szirmai 1969-ig megalapozott, a szellemi romboló munkát Aczél György mesterfokon továbbfejlesztette. Aczélra, a félbemaradt művészre ugyancsak illik Szabó Dezső mondása: „Az a tehetségtelen ember, akinek művészi ambíciói vannak, sohasem lehet jó és becsületes.” Aczél művésznek tehetségtelen, de rontó szellemnek kiváló volt. A színészi pályára hajótöröttje, az agitprop-pártvezér, a gényjében hordott nyugtalan szellem megszállottjaként kézben – és egyben bizonytalanságban – tudta tartani majd húsz éven át a kulturális életet.

A kommunisták helyett a kitűnő lengyel író, Ryszard Kapuscinszky fogalmazta meg egyik – nem kodifikált – alapelvüket:

„Emlékezet nélküli társadalom létrehozása a cél. Ebben az esetben ugyanis büntetlenné válik a hazugság, nem számít, mit mondtak, mit ígértek akár még tegnap is. Az emlékezet hiánya szabad teret nyit a hazugságnak.” Nem új program: laza lelkiületű újságírók régi hitvallása.

1956 szellemének szétmaszatolása-kisajátítása volt ennek a programnak egyik sarkalatos pontja. El kellett feledtetni, hogyan állt talpra egy nemzet, kik voltak a gyarmatosítók legfőbb kiszolgálói, kik a véres gyilkosok, a szellem árulói. Ki kell alakítani egy szorongó, tétovázó, önbizalom nélküli társada-

lmat; ennek elérése céljából a médiáknak nem a kultúra közvetítése, a nemzeti gondolat, szellemi értékeink megbecsülése, új értékek támogatása a feladata, inkább a bűnbánatra-nevelés, a nép lelkétől idegen eszmék népszerűsítése, a fiatal nemzedék valós problémákról való figyelemelterelése.

Amikor a szovjet gyarmatálom elillant és 44 év után az utolsó megszálló is elhagyta hazánk területét, a nagy fellélegzéssel együtt járt a nagy magyar csodavárás. Minthogy négy év alatt a csodavárók álma nem teljesült, az Aczél-megvalósította emlékezet nélküli társadalom visszakéredzkedett a korábbi, ún. szocializmus Prokrasztész-ágyába. 1990–94 között a közélet demokratizálásának törekvései hajótörést szenvedtek az Aczél-korszak szellemi továbbéltetőin, akiket jóhiszeműen, vagy szándékosan otffelejtettek a régi helyeiken, többek között a médiákban is. Sima volt az átmenet 1994-ben: a birtokon belül hagyottak, mivel el sem mentek, nem kellett visszatérniük. Ott folytathatták, ahol négy évvel korábban megszokták.

A vörös csillag lehullott, de tisztátalan ideológiák uralkodnak a világot.

A demokrácia alapfogalmi tiszták: a nép részese-
sedése a hatalom gyakorlásában – a többség érde-
keinek érvényesítése – szükség esetén népszava-
zás...

De a megvalósítás! Hogyan részesedik a nép a hatalom gyakorlásában? Tudja-e a többség, hogy mi áll igazában érdekében? Nem válik-e az éretlen tömeg fondorlatos erők, érdekcsoportok játékszerévé, miközben nagy hanggal, nagy ígéretekkel demokráciát hirdetnek-ígérnek neki?... Egy népszavazás kifejezheti a többség akaratát, de korántsem az igazságot. Hogyan ismerné az igazságot, a saját érdekeit, az ösztönélet partján vegetáló, a cirkuszi játékokat igénylő perem-ember? A népszavazás a nép érdekei ellen szóló döntést is eredményezhet.

A múlt századbeli liberalizmus – szabadelvűség – a francia forradalom – nálunk Eötvös József – megfogalmazta ideáin alapulva, az egyéni szabadságjogok, a humanizmus, a kisebbségvédelem jegyében teremtette meg a hazai kapitalizmust s egyik „vívmánya” volt a keleti népvándorlás lehetőségeinek megteremtése. A mai neoliberalis szemlélet – túllépve az egyén tiszteletén –, a személyiség minden korlátozása ellen tiltakozik. Szerinte a többség szemében devianciának tekintett megnyilatkozásokat is tisztelni, de legalább elfogadni kell mindenkinek, legyen az alkoholizmus, kábítószereség, homoszexualitás, pornó stb. Ezek mind tisztelendő magánügyek. A tetszetős ideológia zsákutcája ott van, hogy a devianciák következtében keletkező szociális, rendészeti- vagy egyéb gondok a közönséget terhelik, vagyis a társadalom többségének kell

vállalnia a devianciák minden következményét (kórházak-börtönök fenntartása). A „személyiséghez fűződő jogok” ilyen mérvű kiterjesztése gátolja a társadalom önvédelmének működését, megbénítja az egészséges közösségi életet. Normális társadalomnak hasonlítania kell az emberi szervezethez, amely küzd a belekerült fertőző, egészséget károsító kórokozók ellen. A többség joga, hogy védje magát a rendhagyó kisebbséggel szemben, ha az érdekeit sérti. A bűnöző nem lehet egyenértékű a becsületessel. Ha egy társadalom nem érzékeli a különbséget, a saját romlását készíti elő.

Mi a hataloméhség gyógyíthatatlan kórját is devianciának tekintjük, a diktatúrák betegségének. A túl nagy mohóság a politikában is egészségrontó. Manapság a politikai pártok már nem erkölcsi alanyok, hanem falánk és önző szervezetek. A most birtokon belülré kerültek előszedik a lomtárból a permanens forradalom elméletét s ennek jegyében tisztogatnak. Tudjuk: 1945 után is ezzel kezdték, ami szükséges is volt, de nem tudták befejezni. Igazolóbizottságok – béli listák – lappangó fasizmus – koncepciók percek, egészen 1956-ig. Kezdetben a bűnözőket sújtotta, aztán már az egész nemzet bűnös lett.

A jelenlegi tisztogatást ugyanazok az indulatok mozgatják, mint 1945 után: minden hatalom kizárólagos birtoklása ott is, ahol még „másfajta” emberek ülnek. Minthogy elég sok „másfajta” létezik, a tisztogatás permanensnek ígérkezik.

A szakértelem blöffjét már senki sem veszi komolyan, a „másfajtaság” meghatározása pedig Rákosi Mátyás értelmezésében: „*Aki nincs velünk, ellenünk van.*”

A teljes médiahatalom megszervezésével a neoliberalis Ignókus-unokák és a Rákosi–Kádár korszak vezető elvtársai és örökösei azt a fővároscentrikusságot képviselik, amelyről korábban már szoltunk és amely a vidék, a magyar nép leértékelését jelenti. A nemzeti értékek, hagyományok, a jövőépítés eszméi helyett idegen eszmékkel, nyugati és hazai bóvlyival árasztják el az országot. Ha a nép alacsonyrendű – mint ezek vallják –, akkor alacsony szintű szórakozást kell neki nyújtani, a kabaré alsó szintjén; a sajtóban pedig a társadalom valódi problémái helyett a napi politika mondvacsinált konfliktusai, jól tálalt hazugságok töltsek meg a lapok oldalait. Rákosi újságírói az ötéves tervek kudarcáért az előző rendszert okolták, nem az analfabéta szovjetmásoló közigazdaságukat. Ma az a nóta, hogy nem az előző negyven, hanem az utóbbi négy év a csőd oka. Ezt szuggerálják a bértollnokok, miközben Benedek István sajtótisztesség-gondolata egyre távolabb kerül.

A silány firkászok mellett pedig – szövetségben velük – léteznek a „magasabb szintű” kultúrát

képviselő, Váci Mihály-féle „irodalmi élet” sámánjai. Akik – ó minő csapás a magyar kultúra számára –, megtagadták műveik szerepeltetését a tv-rádióban, de akiknek a pufajkás miniszterelnök médiái szalonképesek lettek. Ma azé az Ungvári Tamásé, Eörsi Istváné a világ, akiknek írásaitól már évekkal ezelőtt kiverte a számat a csömör. Ők azok, akik magukat a fasizmus áldozatainak hirdetik, s közben fasiszta módszerekkel provokálnak. Akik nem osztják nézeteiket, azok fasiszták vagy antiszemiták; gyűlöletet szuggerálnak, miközben harcot hirdetnek a gyűlöletkeltés ellen.

Amikor magas szintű nemzetköziségükben tetszelegve, lenézik népünket ezek a szuperintellektuelek, Aczél-ösztöndíjasok, akik a kinti hiperintellektuel barátaiak segítségével magukat és társaikat világhírű íróknak, Nobel-díjra érdemes zseniknek propagálják, mi a tudós Teleki Pálra, a tiszta magyar vértanúra gondolunk, aki azt mondta:

„A művelt ember nem tévesztendő össze azzal, hogy tanult, mert a műveltség nem tanultság, hanem lelki szintézis.”

Mi inkább tartjuk kulturáltként azt az egyszerű parasztot, akiben megvan „az életében kialakult szellemi és erkölcsi szokásjog” – ahogyan Németh László mondta.

Még találgatjuk: ha tisztogatási szenvedélyük csitul, vajon milyen irányban élnek ki gyűlölködésre berendezett ösztöneiket? Milyen célpontokat találnak nyugtalan, rontó szellemüknek?

Nem aggódunk. Ha más nem akad, elő lehet venni a régi harci feladatokat: a népi mozgalom még mindig nem múlt ki egészen... a vallás is képes tovább létezni... a hazaszeretetet, nemzeti hagyományainkat sem győzte még le az üdvözítő nemzetköziség... Akik vállalkoztak Sztálin, Rákosi, Kádár szolgálatára, nem állhat tőlük távol semmi alantas szándék.

Mindezek után mit lehet tenni a hazugság, a rágalmazás, a gyűlölet, az elhallgatás világában?

Szokjunk le a drogról, amelyet sajtónak, rádiónak, tv-nek neveznek, mert nélkülük lehet élni. Most következik az idő, amikor elővehetjük bölcs államelnökünk tanácsát: Nem kell nézni, nem kell hallgatni, el is lehet zárni.

Németh László ezirányú gondolatai is figyelemre méltóak:

„Az agy lusta szerv, még tevékenykedni is tud úgy, hogy voltaképpen lustálkodik. Az újságolvasás első helyen áll ezek közt a henyélő foglalatosságaink közt. Az emberek mindent elolvasnak, meghallgatnak, még a vízállásjelentést is, mert addig sem kell mást csinálniuk.”

Karácsony előtt vagyunk, a világ, a világunk tele bizonytalansággal. Vannak, akik a vörös csillag feltámadását várják, a keresztyén népek a kétezer éve világitó betlehem csillagra néznek, bizakodva.

Az állam – közjogi fogalom – meghatározott területen közös főhatalom alatt élő nép. A közös nyelvet beszélő népet nemzetnek nevezzük. Gondolkozzanak azok a vezetők, akikre rábízott a nemzet sorsa: a hatalom mulandó, az állandóság a föld, a nép. A biztosnak látszó hatalmat megsemmisíthetik előre nem látható, nem mérhető fizikai és immateriális erők. 1956 a példa, hogyan hullott szét egy állig felfegyverzett diktatúra – ávósok, munkásőrök, hadsereg, rendőrség –, szinte egy nap alatt, mert a nép úgy akarta. A nép türelme végtelennek látszik, aztán egyszer...

Gondoljanak erre a hatalom jelenlegi gyakorlóira. Vegyék figyelembe, hogy akik ezt a hazát választották, itt akarnak élni, azoknak azonosulni kell a többséggel, amelyet nép-nek hívnak. Nem lenézni, hanem felemelni – ez a kötelességük. A politika szolgáloinak, a médiák munkatársainak elsősorban. Wass Albert vagy negyven éve emigrációból küldött egy verset az itthonmaradottaknak. A hatalom akkori birtokosai – ha olvasták sorait – bizonyára mosolyogtak. Mit ért a költő a politikához, a hatalomhoz? Nem gondolták, hogy jóslata valóra válhat, ahogyan 1956-ban megtörtént.

Figyeljenek a mai hatalmasok Wass Albert verseinek pár sorára:

*Üzenem az otthoni hegyeknek:
a csillagok járása változó
és törvényei vannak a szeleknek,
esőnek, hónak, fellegeknek
és nincsen ború örökkévaló.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.*

.....
*Jól gondolja meg, ki mit cselekszik:
lyukasztják már fönt az égben a rostát
s a csillagok tengelyét olajozzák
szorgalmas angyalok.
És lészen csillagfordulás megint
s miként hirdeti a Biblia:
megmérték az embernek fia,
s ki mint vetett, azonképp arat.
Mert elfut a víz, csak a kő marad,
a kő marad.*

Dr. Kovács Zoltán